

הטיות אידיאולוגיות במפתוח

שם הסטודנטית: יפה ריכטר לוי

בהנחיית: ד"ר דיוד בודוף, אוניברסיטת חיפה

הטיות במפתוח עשויות לבוא לידי ביטוי בשלב בנית המפתח, ובתהליך המפתוח. קיימת הפרדה בין הטיות שמשקפות בבחירת השמות/המונחים שייכללו בתזאורוס (אוצר המונחים המבוקר) וישמשו לייצוג הנושאים, לבין תהליך המפתוח בו המפתח בוחר מתוך התזאורוס מונחים לייצוג מסמך ספציפי. בעבודה זו נבחן הטיה היכולה להיגרם על ידי המפתח בשלב מפתוח ההשמה, כלומר, הגורמים המשפיעים על המפתח בבחירת מונחי מפתח מתוך אוצר המונחים שאומץ על ידי המוסד.

ישנן שתי גישות אלטרנטיביות למפתוח, הגישה הממוקדת-מסמך והגישה הממוקדת-משתמש. בגישה הממוקדת-מסמך המפתח שואף לבחור מילים המשקפות את תוכן המסמך. בגישה הממוקדת-משתמש המפתח מביא בחשבון את ההקשר והטרמינולוגיה של המשתמש הצפוי.

בעבודה זו ננסה לבחון את השפעת תפיסותיו הפוליטיות של המפתח על המונחים שהוא בוחר לפריטים. אם אכן השפעה כזו תימצא, אפשר יהיה להתייחס אליה כאל "הטיה" במובן של חריגה מנורמה מקצועית, על פיה אל למפתח לתת ביטוי לדעותיו האישיות. עד כה הספרות המחקרית בנושא ההטיות במפתוח עוסקות בהטיות הנוצרות בשלב של בניית המפתח. למיטב ידיעתנו הטיות בשלב מפתוח ההשמה, כלומר, בבחירת מונחי מפתח מתוך אוצר המונחים לא נבחנו בעבר. השאלה לגבי הטיה מסוג זה נמצאת במוקד עבודה מחקרית זו. ושאלות המחקר הן, האם בחירת המונחים לפריטים מושפעת מדעותיו הפוליטיות האישיות של המפתח/ת? והאם ובאיזו מידה בחירת המונחים נובעת מרצונו של המפתח לייצג את נטייתם הפוליטית של המשתמשים הפוטנציאליים?

המחקר יערך בקרב ספרנים/מידענים בספריות אקדמאיות בארץ אשר מפתחו פריטים בעבר והסכימו למלא שאלון עמדות פוליטיות. נערוך השוואה בין מפתוח שונה לאותם פריטים שמופתחו על ידי מפתחים שונים מספריות שונות ונלקחו מתוך הקטלוג המאוחד (ULI).

מחקר זה הוא בעל חשיבות רבה בהבנה כיצד להתמודד עם הטיה אפשרית במפתוח במגננון אשר אמור להיות נטול פניות.